

IRODALOM

Trummer Árpád: A Tiszántúl öntözése. (A m. kir. földművelésügyi minisztérium kiadványa. 280 oldal, 81 ábra, 36 kép, 25 melléklet. Budapest, 1937.)

A hatalmas, quart-alakú, gyönyörű kiállítású munka az 1937. évi XX. t.-c. alapján épülő öntözőművek általános elveinek és kerettervének a részletes ismertetése, amelyhez *Darányi Kálmán* volt miniszterelnök írt előszót.

Kállay Miklós, mint a munkálatokkal megbízott m. kir. országos öntözésügyi hivatal elnöke, találóan jegyzi meg összefoglaló tájékoztatást nyújtó, érdekes bevezetőjében, hogy öntözőművek létesítése nem olyan egyszerű műszaki feladat, mint pl. a vasútépítés, amelynek Közép-Európában vagy Indiában azonos a megoldása. Az öntözés — az itt járt világhírű angol szakértő bevallása szerint is — mindenütt a földtani, gazdasági, jogi, pénzügyi és szociális kérdések legbonyolultabb változatait hozza a felszínre, ezért minden esetben különleges megfontolást igényel.

A száraz gazdálkodásról az öntözésre való áttérés tehát valóban *forradalmi lépés*, amely régi óhaját váltja valóra a nemzetnek és éppen ezért fokozottan indokolt, hogy a megvalósítás módszere és előrehaladásának mértéke óvatos, tapogatózó legyen.

Az I. fejezetben *Lamp Hugó* „A vízrendezési és vízhasznosítási munkálatok multja és jövője Magyarországon“ cím alatt négy korszakra tagolja az utolsó száz esztendőét és pompás képet ad az eddig elért eredményekről. Az Alföld ármentesítésével a magyarság nem kevesebb, mint 6.5 millió kat. hold területet tett mezőgazdasági termelés számára alkalmassá, ami messze felülmúlja az Európa többi államaiban végzett hasonló munkákat. Az öntözéses gazdálkodás terén mégis nagyon elmaradtunk. Pedig a trianoni békeszerződés következtében a csonkaország népsűrűsége 68.6-ről 86.5-re emelkedett és az alföldi zárt medence lakosságának boldogulását — a szélsőséges éghajlati viszonyok miatt — csak az aszálykárrok elleni hatásos védekezés és a termésmennyiség fokozása tudja elősegíteni.

Trummer Árpád: „Az Alföld öntözésére vonatkozó eddigi tervezések“, vitéz *Filep Lajos*: „A Tisza folyó vízállásai és víz-

menyiségei“, valamint *Németh Endre*: „Az öntözés előfeltételei és lehetőségei“ című tanulmánya (II—IV. fejezet), a megvalósítás előtt álló feladat kellő megvilágítására szolgálnak. Az ábrák, grafikonok nagy számával, világos, szép magyar nyelvűekkel a nem szakember érdeklődését is fel tudják kelteni a kérdés iránt.

Az V—VI. fejezetekben *Trummer Árpád* a tiszántúli nagy öntözőcsatorna terveit ismerteti. Az *A.*, *B.* és *C.* jelű elgondolások szerint a csatorna hossza 160, 102, illetőleg 87 km lenne és mind a három megvalósítás 200.000 hold öntözését biztosítaná. A szerző az összes körülmények (befektetési költség, vízgazdálkodás, jövedelmezőség és továbbfejlesztési lehetőség) gondos mérlegelése alapján a *B.* megoldást tartja legalkalmasabbnak, amelynél a vízkivétel Tiszalöknél történne és a főcsatorna a Bűdszentmihály—Balmazújváros—Hajdusoboszló irányt követve, éri el a Berettyóba vezető Kálló-csatornát.

A VII—VIII. fejezetben ugyancsak *Trummer Árpád* tájékoztat bennünket az öntözések fokozatos fejlesztésének a menetéről és az öntözések kiterjesztése érdekében tervezett munkákról, amelyek főleg általános gazdasági és szociális szempontból érdekelnek különös figyelmet.

Freytag Ferenc a Kőrösök völgyében tervezett munkákról ad szakszerű felvilágosítást (IX. fejezet), *Németh Endre* az öntözések berendezését és üzemét magyarázza meg nekünk (X. fejezet), *Riszdorfer József* a tiszalöki vízierőtelepet írja le (XI. fejezet), *Trummer Árpád* a munkálatok végrehajtását ismerteti (XII. fejezet) és *Németh Endre* „Tanulmányok, kísérletek és az öntözések elterjesztésére vonatkozó tevékenység“ cím alatt (XIII. fejezet) azokat a részleteket foglalja össze, amelyek szükséges és hasznos kiegészítói a nagy munkának.

A vízügyi műszaki főosztály méltán lehet büszke erre a kiadványra, amelyet lapozzon át mindenki, aki úgy érzi, hogy valami köze van a magyarság létkérdéseéhez.

M.

HAZAI FOLYÓIRATOK.*

Az időjárás. (XLII. évf. 1938.)

9—10. sz. *Béll B.*: Hideg-betörés Magyarországon 1938. június 13-án. (9.5/9/—) — *Dési F.*: A határréteg elméletének alkalmazása a Gallenkamp-féle párologásmérőre. (4/1/—) — *Fábiánics F.*: A köd

* Jelmagyarázat: (1. k.) = első közlemény; (2. b. k.: 17.5/10/4) = második és befejező, összesen 17.5 oldal terjedelmű közlemény, 10 ábrával és 4 táblázattal.

kétszáz év előtti megvilágításban. (2.8/—/—) — —: Ahol az időjárás készül. (7.2/—/—) — *Bacsó N.*: Magyarország időjárása 1938 szeptember és október havában. (4.2/—/2)

Halászat. (XL. évf. 1939.)

1—2. sz. —: Negyvenedik évfolyam! (1/—/—) — *v. Szurmay S. br.*: A „Halászat” jubileumára. (0.5/—/—) — *Répássy M.*: A jövő. (1/—/—) — *v. Illésy Z.*: Az Országos Halászati Egyesület. (1/—/—) — *Maucha R. dr.*: A halászati biológiai állomások feladatáról. (1/—/—) — *Hallóssy F.*: A halpropaganda jelentősége. (3/—/—) — *Corchus Z.*: Emlékeimből. (2.3/—/—) — *Lukács K. dr.*: Növelni kell a belföldi halfogyasztást. (1.7/—/—) — *Dr. Keller O.*: Kannibalizmus a pontyféléknél. (0.5/—/—)

Kertészeti szemle. (XI. évf. 1939.)

2. sz. *Madarász A.*: Üvegházi kúszónövényeink. (3/3/—) — *Dobos L.*: Milyen alakúra neveljem gyümölcsfámat. (2.7/2/—) — *Doctor Ö.*: Törzskönyv, tervrajz. (2.3/—/1) — *Jécsai L.*: A fantázia szerepe a kerttervezésben. (2.4/1/—) — *Rácz P.*: A salátamag termesztése. (3.2/—) — *sipeki Balás G.*: A körte gubacslegyeiről. (3/3/—) — *Ráde K.*: Hozzászólás a díszfa- és eszterjenesés kérdéséhez. (1/—/—)

Magyar Vadászujság. (XXXIX. évf. 1939.)

2. sz. *Szent-Ivány G. dr.*: Testvéri munkaközösségben! (2.7/—/—) — *Dabasi Halász A.*: Egy felsőtárkányi feledhetetlen szalonkavadászat. (2/—/—) — *Kulin L.*: Válasz a vadászati felügyelőségek életrehívásával kapcsolatosan elhangzott kritikákra. (2.3/—/—) — *Kézdivásárhelyi Benkő P.*: A téli nyúl vadászat. (2.3/—/—) — —: A nyúlhúst megzöldítő baktérium. (1.4/—/—) — *Csáky S.*: Quo Vadis? (1/—/—) — *Gyöngyös-Halászi Takách Gy.*: Hogyan kell a löttvadat kezelni, hogy meg ne romoljon? (2/—/—)

3. sz. *Mészáros P.*: „Veszélyes üzem”. (1.6/—/—) — *Gr. Hal-ler A.*: A röjtökmuzsaji tizes. (2.4/—/—) — *Dr. Szent-Ivány G.*: A vadászati kultúrközösségi érzés kialakulása! (1.7/—/—) — *Péchy-Horváth R.*: A sas bosszúja. (1.5/—/—) — *Dr. Homonnay N.*: Nemzeti szempontból a természethez! (1.2/—/—) — *Standeisky A.*: Miért nem szaporodik el jobban az őz? (1.6/—/—) — *Berényi V.*: Medve a Bükkben (1.4/—/—) — *Almási Balog A.*: Tapasztalataim a 77 mm-es „Starkmantel mit Scharfrand” lövedékkel őz és nagyvadra. (1.2/—/—) — *Hegedüs B.*: Vadászat a szociális célok szolgálatában. (0.3/—/—)

Mezőgazdasági közlöny. (XII. évf. 1939.)

1. sz. *Dr. Sipos S.*: Külkereskedelmünk irányváltásai és a magyar-lengyel áruforgalom, (16/2/5) — *Dr. Pernecky B.*: A mezőgazdasági munkaviszonyok rendezése hivatalos vagy érdekképviselői úton. (11/—/2)

Nimród Vadászujság. (XXVII. évf. 1939.)

2. sz. *Sólyom*: Vadászati etika. (2/—/—) — *Borsodi L.*: Régi bakok sarjai között. (1. k) — *Dr. Szádeczky-Kardoss B.*: Karácsenyi kaland. (2/—/—)

3. sz. *Sólyom*: Quo usque tandem?... (2/—/—) — *Borsodi L.*: Régi bakok sarjai között. (2 b. k.:5/—/—) — *Dávidházy J.*: Boldog újévet. (1/—/—) — *K. Majthényi Gy.*: Természetrajzi adatok Dél-amerikából. (1. k.) — *Dr. Fenczik J.*: A Felvidék és Kárpátalja vadászati viszonyai. (1/—/—) — *Szigligeti Gy.*: A serétnagyságról. (2/—/—).

4. sz. *Kunsági*: Gyomlálás a magyar vadásznyelv mezején. (1.5/—/—) — *Balkay J.*: A róka. (2/—/—) — *K. Majthényi Gy.*: Természetrajzi adatok Délamerikából. (2. b. k.:4/4/—) — *Borz*: A serétnagyságról. (1/—/—)

Vadászat — Halászat. (VII. évf. 1939.)

1. sz. *Festetics P. gr.*: Tél. (1.4/—/—) — *Zay I. gr.*: A nyúl. (3/—/—) — *Dr. Szádeczky-Kardoss B.*: Válasz a „Szloveszkói le-
véltre“. (1.7/—/—) — *almási Balogh A.*: A golyósfegyverek csőhosz-
szúságáról. (2.2/—/—)

2. sz. *Festetics P. gr.*: Február. (2/1/—) — *v. Korbáss F. dr.*: Sok szerencsét. (4/—/—) — *Vén Hangos*: Vadlibafogás hálóval. (1/—/—)

Technika. (XX. évf. 1939.)

1. sz. *Pattantyus A. G.*: A Technika XX. évfolyama. (1/—/—) — *Padányi Gulyás J.*: Mai magyar építés. (4.5/16/—) — *Harkányi J.*: Hídépítések a budapest—gráci állami közúton. (11.5/27/1) — *Balló A.*: Járómű javítóüzem racionalizálása. (5/7/1) — *Kiss T.*: Az épülettervezési tanszéken készült feladatok gyűjteménye. (—/15/—) — *Csányi K.*: A középkori építészeti tanszék közleményei. Karesa Református templom. (2 b. k.:14/17/—) — *Bercsi J.*: A nyersolaj feldolgozása krakkolással. (2.5/3/—) — *Whitehead*: Az ipari és kereskedelmi vállalatok igazgatása. (4.5/—/—)

Természettudományi Közlöny. (71. köt. 1939.)

1091. füzet. *Dr. Surányi J.:* Baross László és Székács Elemér emlékezete. (12.5/4/—) — *Dr. Deseő D.:* A vércukor-szint. (7.3/1/—) — *Dr. Tangl H.:* Az agyvelő és értelem összefüggése. (6.5/6/—) — *Dr. Gaál I.:* A szilicei jegesbarlanü (3.7/2/—) — *Dr. Császár E.:* A fizikai Nobel-díj nyertese 1938-ban. (2/1/—) — *v. Mezey D.:* A fehér szén. (4.5/6/—) — *Dr. Windisch R.:* A bálnavadászat és a zsák-mány értékesítése. (3/6/—) — *Dr. Erdey-Grúz T.:* Mit ad a tenger a vegyi iparnak? (3/—/—) — *Dr. Kieselbach Gy.:* Új magyar hal-konzerv. (4.5/7/—)

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.*

ZEITSCHRIFT FÜR WELTFORSTWIRTSCHAFT. Band 6. Heft 3. 1939.

Buchholz: Szovjetország fagazdasága visszahúzódik a világpiacon. (Der Rückzug der UdSSR. vom Weltholzmarkt.) 141—167. old.

Mindnyájan emlékszünk a háború utáni évek idejéből az újságok aggodalmaskodó közleményeire, amelyek az orosz fának a világpiacon való nagymértékű térhódításáról számoltak be. A veszély nem bizonyult olyan nagygnak, mint a híre, sőt 1935 óta a szovjet fakivitele fokozatosan esökken.

A szerző, aki az orosz viszonyok alapos ismerője, végtelenül érdekes tanulmányában megkísérli a kevesek számára hozzáférhető orosz erdő- és fagazdasági politika kulisszatitkainak a megvilágítását. Nézete szerint a termelés visszaesésének az az egyik legfőbb oka, hogy 1936. ősze óta az erdőgazdaság felelős vezetőit nem kevesebbszer, mint háromszor cserélték ki, természetesen a remélt eredmény nélkül. A helyzet éppen ellenkezőleg, egyre rosszabbodott, mert az elégtelen gazdasági viszonyokat nem lehet egyszerű személyeserével megváltoztatni. Nagyon megnehezíti az orosz fatermelés fokozását: 1. az erdők elosztásának szélsőséges egyenlőtlenége, 2. a gyéren erdősült vidékeken régebben folytatott erdőpusztítás, 3. a tartamos gazdálkodás elvétől való eltérés és 4. a legjelentősebb tényezőnek, a munkásnak az elégtelen teljesítőképessége, miután a szovjeturalomnak még mindig nem sikerült alapjaiban megváltoztatni az orosz természetet.

* A német és angol folyóiratokat *dr. Mihályi Zoltán*, a francia-, olasz-, spanyol- és román nyelvű közleményeket *dr. Luncz Géza*, m. kir. erdőtanácsos, a cseh-szlovák és lengyel szaklapokat *Székács Vince*, ny. miniszteri tanácsos, a jugoszláv irodalmat pedig *Pászthy Ferenc*, ny. m. kir. főerdőtanácsos ismerteti.

A két ötéves terv még megközelítőleg sem tudta a fagazdaságra vonatkozó célkitűzéseket megvalósítani. Így pl. az 1937-re előirányzott 550 millió m³ fa helyett mindössze 216 millió m³-t termeltek az egész birodalomban és 52.7 millió m³ fűrészáru helyett az orosz faipar csak 30 millió m³-t tudott előállítani. A visszaesés olyan nagymértékű, hogy a *szovjet összes gazdasági ágai között a fatermelés ma az utolsó helyre került*. Ennek természetes következménye, hogy a faipar, az építkezés és egyáltalában minden fogyasztási ág, amelynek a fa a nyersanyaga, súlyosan érzi a válságot. Az állam nem tudja a toborzott munkásságot megfelelően ellátni, a közös lakóházak építése a legtöbb helyen félbemaradt és így nem lehet csodálkozni rajta, hogy a különben is erős testi igénybevételt jelentő fatermelésre a vállalatok nem kapnak megfelelő munkaerőt.

Megpróbálkozott a kormány az ú. n. *Stachanoff*-rendszer bevezetésével is, amely egy donvidéki szénbányász után kapta a nevét, aki egyéni ügyessége által a saját napi munkateljesítményét jelentősen emelte. Ezt a kormány munkatudományi intézményei külön tanulmány tárgyává tették és minden igyekezetükkel azon voltak, hogy a gazdasági élet más területein is hasonló teljesítményekre képes előmunkásokat neveljenek. Az egész vállalkozást a sajtó is óriási propagandával kísérte és bár néhány munkáscsoport bámulatraméltó eredményeket ért el, az orosz famunkás átlagos munkateljesítménye mélyen alatta marad a más országbelieknek és a fűrésztelepen alig $\frac{1}{2}$ -át éri el az amerikai eredményeknek.

Oroszország erdőterülete 993 millió ha, élőfakészletét kb. 32 milliárd m³-re becsülik, amely évente 640 millió m³ növedéket ad; ezzel szemben évi fatermelése csak 320 millió m³! Látjuk tehát, milyen óriási értékek maradnak kiaknázatlanul. Az egész orosz termelésnek alig 6%-a kerül jelenleg a külföldi piacokra, míg a fában gazdag országok (Lengyelország, Finnország, Svédország, Jugoszlávia) fatermésüknek 23–30%-át tudják kivinni.

A szerző nézete szerint azonban a természeti kincsekben végtelenül gazdag orosz birodalom számára nem jelent életszükségletet a fatermés gazdaságos kihasználása, különösen mióta a nemesérbányászat fokozása következtében aranykészlete erősen megnövekedett. Ez az ország ráér várni, ráér próbálkozni és valószínűleg ki fogja heverni minden megrázkódtatás nélkül azokat a mérhetetlen károkat is, amelyeket a „*dumping*” első idejében a nagyarányú erdőpusztítás okozott. A kivitel csökkenésével legalább több fa jut a belföldi szükséglet fedezésére, ami bizony igen hiányos.

A gazdasági viszonyok, a feladatok megoldásának módjai és ezek végrehajtása annyira elütnek minden európai mértéktől,

hogy az általánosan ismert törvényszerűségekből nem lehet helytálló következtetéseket vonni Oroszország számára. A szerző ennek igazolására bő szemelvényeket közöl az őszinte, sőt néha kíméletlen önkritikával író orosz lapokból és számos érdekes fényképpel is szolgál, amelyek némi bepillantást engednek abba a titokzatos életformába, amelynek Oroszország a neve.

ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG, 1939. 1. sz.

Vanselow: Az évi fahasználat megállapítása. (Über die Herleitung des Hiebssatzes.) 1—8 old.

Az erdőgazdaság jövedelmezőségének, de egyben a piacelátás tartamosságának biztosítását a gazdálkodás csak az erdőművelés körébe vágó feladatok helyes megoldása alapján érheti el.

Ezért az évi használatok megállapításánál: 1. *elsősorban az állományok mindenkori erdőművelési kívánalmai* veendőek számításba, amihez mint szabályzó tényezők: 2. a tartamosság szempontjából szükséges *üzemgazdasági intézkedések* és 3. az esetről-esetre fölmerülő külső körülményekhez való kisebb-nagyobb mértékű igazodás járulnak.

A szerző az 1938. évi március 30-ról kelt porosz erdőrendezési utasítás előírásait állítja szembe a Bajorországban alkalmazott eljárással. Az utóbbinál külön történik a fő- és mellékhasználatok megállapítása, mégpedig *induktív* alapon az *egyes állományok* tényleges életviszonyainak gondos elbírálása után, tehát erdőművelési kiindulópontból, míg az új porosz utasítás szerint előbb ki kell számítani — a fakészlet és növedék alapján — az összes igénybevehető használatok együttes mennyiségét és ezután, vagyis *deduktív* úton jelölendő ki a vágások sorrendje és fa-tömege.

A szerző egy példán mutatja be a két eljárás alkalmazását, amelyek kellő gondosság mellett egyformán jó eredményt adhatnak, de hangsúlyozza, hogy az erdőművelés kívánalmainak kiinduló pontul választása feltétlenül megnyugtatóbb. Ennél t. i. az évi hozadék mennyiségének *alsó határát*: 1. a tisztán erdőművelési szempontból *szükséges* vágások (*a*) túlrett, *b*) növedéket nem szolgáltató, *c*) rossz alakú, *d*) rossz fajú, *e*) nem megfelelő termőhelyen nőtt állományok, *f*) tisztító- és *g*) takarító vágások) és 2. az erdőművelés *üzemmódjaival* kapcsolatos kitermelés mértéke (elkülönítő, felszabadító vágások stb.) együttesen, mint *nélkülözhetetlen* vágások adják meg. Ha ezekhez hozzáadjuk a gaz-

daság célszerű menetéből folyó használatok (vágásra érett állományok kitermelése) mennyiségét, megkapjuk az évi hozadék felső határát, amelyet természetesen épen az utóbbi csoport szűkítésével vagy tágításával és 3. az esetről-esetre fellépő kivánalmak (gazdasági-, piaci- és munkásviszonyok) szerint is eléggé rugalmasan szabályozhatunk.

Götz: „Rossz alak és rossz származás.“ (Zum Aufsatz im „Deutschen Forstwirt“: „Schlechtformigkeit und Schlechtrassigkeit“ von Professor Schmidt.) 8—20 old.

Schmidt professzor szerint a fák külső alakjából (*phänotípus*-ából nehezen lehet megítélni a törzs örökölt faji tulajdonságait (mert pl. a rossz növés gyakran külső körülmények következménye) és ezért az erdőgazdaság számára igen fontos lenne, hogy a kedvező vagy kedvezőtlen növekvésbeli hajlandóságot már a csemetéknél felismerhesse.

Schmidt az erdeifenyő csiranövényeinél az *oldalról jövő megvilágítás hatásából* következtet a várható törzsalakra és vizsgálatainak eredményeként 00, 0, 1-el, illetőleg 2, és 3-al jelzi a legjobban, kiválóan, jól, illetőleg elég jól és közepesen *független irányt tartó növekvést*, amelynél az oldalfény még nem érvényesül számottevő káros hatással a csemeték fejlődésénél, míg a 4-es és 5-ös számot azoknak a csiranövényeknek adja, amelyek az oldalfény iránt igen érzékenyek és erősen elhajolnak.

A szerző számos fényképpel és egy táblázattal támogatott tanulmányában azt kívánja bebizonyítani, hogy *a fényhatásból nem lehet kellő megnyugvással a fa fajtabeli tulajdonságaira következtetni.*

Szerinte sokkal megbízhatóbb alapot nyújt a *csemeték törzs-, ág- és tűmennyiségének a súlyviszonya*, amely az általa végzett vizsgálatnál azt igazolta, hogy a nemesfajú erdeifenyő kb. 3 kg tűmennyiséggel épít fel ugyanakkora törzstömeget, mint a rossz-fajtájú 8 kg tüvel, ez pedig a fa a víz- és tápanyag-gazdálkodásában is lényeges különbséget jelent.

Nézete szerint a németországi erdeifenyő fajta-nemesítésének leghelyesebb útja: a meglévő állományokból a legszebb alakú törzsek kiválasztása és ezek magjának a felhasználása, mert a telepítés termőhelyének legjobban megfelelő, igazolt származású magból nevelt állományban (*populáció*-ban) is lesz mindig néhány *egyénileg* rossz tulajdonságú törzs, amelyeknek az utódait fokozatosan ki kell szorítani az erdőből.

Jäger: St. Gallen kanton erdészeti törvényhozásának 100 éve. (100 Jahre kantonal st. gallische Forstgesetzgebung.) 1—7. old.

A demokratikus államforma általában nem kedvez a magánjog korlátozása nélkül alig elképzelhető erdőgazdaságnak és ezért Svájcban is csak az egész állam területére kiterjedő szövetségi törvények hozták meg az egyes kantonokban a korszerű erdőgazdálkodás lehetőségét, amint ezt a szerző tanulmánya is igazolja.

Ragaz: Tervezet egy régebben közös kezelés alatt állott erdőbirtok-csoportnak egységes gazdasággá való összefogására. (Projekt für die Wiederausammenlegung eines ehemals gemeinsam bewirtschafteten Waldkomplexes.) 7—17. old.

Svájcban a paraszt-erdők elaprózódása egyre jobban megnehezíti az okszerű gazdálkodást. Ezen a bajon a hatóságok részben tagosítással, részben pedig — erdőbirtokossági társulatok alakítása mellett — a közös kezelés bevezetésével kívánnak segíteni.

A szerző által ismertetett példa igen érdekes. A Schwarzenberg község határában fekvő 70 ha-nyi erdőterület 109 birtokosnak a kezén 227 telekkönyvi részletre oszlik.

A közös kezelés tervének alapvető munkáit a *zürichi műegyetem erdészeti osztályának negyedéves hallgatói* végezték, akik 1937 tavaszán és őszén elkészítették az erdő részletes térképét, megállapították parcellánként a fatömeget és növedéket, megtervezték az úthálózatot, valamint a gazdasági beosztást és megfelelő számú talajpróbát is részletes elemzésnek vetettek alá. *Az egész erdőterületre vonatkozó gazdasági terv pedig szigorlati dolgozata volt az évfolyamnak.*

A tanulmány részletesen ismerteti a munka menetét, amelynek egyik legérdekesebb része a talajérték megállapítása volt; erről is külön térkép készült.

A gyakorlati kivitelre a svájci erdészeti törvényhozás megadja a módot és a szerző nézete szerint, — ha a költségek viselése tekintetében az érdekeltek megegyezésre tudnának jutni, — a közös gazdálkodásra való társulás kézzelfogható előnyei okvetlenül ennek elfogadását eredményeznék.

Bourquin: Luckéreg-termelés. (Über die Gewinnung von Fichtenrinde.) 17—30. old.

A st. galleni anyagvizsgáló állomás, a svájci bőrgyárak egyesülete és a svájci erdőbirtokosok szövetsége az 1938 áprilisá-

ban tartott közös megbeszélésen elhatározta a luckéreg-termelés-sel kapcsolatos munkaszükséglet megállapítását.

A vizsgálat vezetését az államerdészet vállalta, mert ezzel egyidejűleg a kéregtermelés emelésének a lehetőségeit is tisztázni kívánta.

A szerző által leírt és 6 fényképpel, továbbá 2 rajzábrával is megvilágított vizsgálatok a hántásnál használt szerszámok alkalmasságát is felölelték és az általa közölt kimutatások pontos adatokat szolgáltatnak a kéregtermelés egyes szakaszaihoz szükséges munkaidőről, a felmerülő költségekről, valamint a termelt kéreg cserzőanyag-tartalmáról.

Ezek az adatok megbízható vezérfonalat jelentenek a gyakorlati erdőgazdaság számára, de a szerző hangsúlyozza, hogy további vizsgálatoknak kell tisztázniok: 1. az időjárásnak a száritásra való hatását *a*) a termelési költségek, *b*) a kéregminőség tekintetében; 2. a legalkalmasabb szerszámok kiválasztását; 3. a kéregeserepek lefejtésének gazdaságosságát (miután a börgyárak elsősorban síma kérget keresnek); és 4. a törzs-átmérő és munkateljesítmény közötti összefüggést olyan értelemben, hogy mekkora legkisebb átmérő mellett érdemes még kérget termelni és melyik az a legnagyobb átmérő, amelynél a kéreg elparásodása következtében a cserzőanyagtartalom kereskedelmi értéke már nem fedezi a termelés költségeit.

WIENER ALLGEMEINE FORST- UND JAGD-ZEITUNG, 1939. 1. sz.

Altmann: Adatok Alsóausztria talajainak ismeretéhez. (Beitrag zur Kenntnis der Böden im Mittelwaldgebiet Niederdonau.) 1—2. old.

A gróf *Traun*-féle Hohenleitenwald nevű erdőség talajának részletes elemzését adja, amely többek között egy sinylódó tölgyesnél a foszfor nagymértékű hiányát állapította meg. Az itt talált foszfor mennyiségének éppen hatszorosa van meg a jó-növésű tölgy-állományokban, miután pedig a kovasav kb. egyforma résszel jelentkezik mindakét talajfélésegekben, *Nemec*-nek az az állítása, hogy a kovasav a foszfort pótolni tudja, a megvizsgált esetre nem vonatkoztatható.

Fröchlich: Faóriások a Keleti-Kárpátok őserdeiből. (Baumriesen aus dem Urwalde der Ostkarpathen.) 2. old.

Néhány 3—400 éves jegenyefenyőről számol be, amelyek mellmagassági átmérője a 2 m-t is meghaladta és magasságuk 56—58 m, összes fatömegük pedig 28 m³ körül volt.

Engelbrecht: Gyakorlati favédelem. (Praktischer Holzschutz.) 9—10. old.

A mai Németország erdőszültsége — Ausztria és a szudétanémet vidék bekebelezése után — 29.4%, tehát majdnem háromszorosa a miénknek. A nyersanyagellátás gondját mégis súlyosnak érzik a felelős tényezők és hogy mennyire átment a köztudatba a takarékoság kötelessége, azt az erre vonatkozó tanulmányok nagy száma bizonyítja.

A faanyag védelmének már az erdőben a helyes állomány-ápolásnál, a döntési idő célszerű megválasztásánál és a termelés módjának okszerűsítésénél kell kezdődnie, de vigyázni kell a fára a szállításnál, raktározásnál, feldolgozásnál és a legnagyobb takarékoság elvének kell érvényesülnie az építésnél ill. a felhasználás minden módjánál, még a háziasszony tüzelésénél is!

A szerző különösen az épületfa megóvásának és tartósabbá tételének körülményeire terjeszkedik ki és hangsúlyozza, hogy pl. házak építésénél a faanyagnak gombák ellen és tűzvédelem céljából való telítése az építési költségeknek alig 2%-át teszi ki, tehát valóban nem drága és megnyugtató biztonsági rendszabály.

Nivin: A gajmó. (Die Zapina.) 11. old.

A Kárpátokban ősidőktől fogva használt kitünő famunkászerszám alkalmazásának módjait ismerteti 5 fénykép kíséretében.

Podhorsky: A törpefenyő a Keleti-Alpokban. (Die Spirke in dem Ostalpen.) 15—17. és 23—24. old.

A *Pinus montana* válfajainak egymástól való elválasztása és ezek elnevezése körül a szakirodalomban meglehetősen zavar uralkodik, azért a szerző legelőször ezt a kérdést igyekszik tisztázni.

A botanikusok és erdészek adatait egybevetve Zederbauer megállapítását tartja — gyakorlati szempontból is — a legmegfelelőbbnek, aki Heer nyomán 3 változatot — Rubner szerint alfajtát — különböztet meg. Ezek: 1. a *P. montana ssp. uncinata* = a tulajdonképeni havasi fenyő, 2. a *P. m. ssp. uliginosa* = láp-fenyő és 3. *P. m. ssp. Pumili o* = gyalogfenyő.

Az első kettő függőlegesen növekvő törzset fejleszt (a mocsár-fenyő egy töről többet), tobozaik szimmetrikusak* és mind a két válfaj a tengeri éghajlat növényvilágához tartozik (a Pyre-

* Bocsanát az idegen kifejezésért! Az általánosan használt „részarányos“ szó mértani vonatkozásban helytelen, amint ezt Pávó Elemér: „Idegen-Magyar Műszaki Szótár“-a igen szépen megmagyarázza (12. old.). De ha itt a helyette ajánlt „tükrös“ megjelölést használom, félreértésekre adhatna okot. Legfeljebb azt mondhatnám, hogy: „tükröfelesek“.

neusoktól Engadinig fordulnak elő), a gyalogfenyő a szárazföldi klíma fája, törzse elfekszik a földön, tobozai nem tükörfelesek. A három főalak között természetesen sok az átmenet, valószínűleg könnyen is kereszteződnek egymással, erre vonatkozólag azonban még egyáltalában nem folytak kutatások.

A szerző részletesen ismerteti a havasi, ill. lappfenyő termőhelyi igényeit, valamint előfordulásukat Svájcban és Ausztriában, majd megkísérli a tudományos kutatás által teljesen elhanyagolt két faj erdészeti méltatását is. A jónövésű állományok elég számottevő (ha-ként 90—150 m³), sűrű szövetű faanyagot adnak, amely nemcsak tüzelőnek kitűnő, de jól használható építési célokra (hidlásokhoz) és a faiparban is (hátikosaraknak).

A szerző nézete szerint tehát a szaporítás és gyakorlati alkalmazás (talajmegkötés!) módjait is mielőbb tisztázni kell.

Wunder: Egy hód élete és viselkedése. (Leben und Treiben eines Bibers.) 17—18. old.

A sziléziai Kraschnitz község melletti uradalmi halastavak környékén felbukkant hód érdekes életmódját írja le a szemtanúk megfigyelései alapján. A ritka rágeszáló valószínűleg egy sziléziai mesterséges hódtenyésztő telepről szabadult el, de nem tudott megbirkózni a szabad természet mostohaságaival és elpusztult.

Platzer: Finnország erdei. (Die Wälder Finnlands.) 24 old.

A finn államerdészet statisztikai osztályának* főnöke, dr. P. Aro az eberswaldi főiskola vendégeként hazája erdőgazdaságáról tartott előadást, amelyet a szerző rövid kivonatban ismertet.

A fontosabb adatok: az ország területe 38.4 millió ha, erdősültsége 73.5%, ennek 39.8%-a állami birtok, a fakészlet kb. 1620 millió m³, ebből 48% esik az erdeifenyőre, 29.6% a lúkra és 19.7% a nyárra. Az évi növedék összesen mintegy 44.4 millió m³, amelynek egy része kihasználatlanul marad. A papírgyártás egyre növekvő mennyiségeket vesz igénybe, jelenleg évi 6.2 millió m³-t.

THE EMPIRE FORESTRY JOURNAL. 1938. 2. sz.

Strugnell: Erdőművelés Malayában. (Silviculture in Malaya.) 188—194. old.

Néhány szép fénykép kíséretében rövid, de érdekes áttekintést ad a maláji nyáriésős erdőkben alkalmazott természetes felújításról.

* Már 1921 óta működik!

Az ottani állományok egyik legértékesebb fafaja a *Shorea laevis*, ennek az ápolása érdekében kell a gyérítéseket vezetni, amelyek során a rengeteg nehézséget okozó gyomfákat gyűrűzés-sel, sőt mérgezéssel is pusztítják.

McNeill: A birodalom állami erdei Ceylonban. (State forests of the Empire Ceylon.) 195—200 old.

Rövid gazdaságtörténeti összefoglalás.

Fischer: Belterjes legelőgazdaság. (Intensive grazing.) 201—202. old.

A Délafrikában végzett *műtrágyázási kísérletekről* számol be, amelyek nemcsak a füvek vegyi összetételét javították meg előnyösen, de a szárazsággal szemben is ellentállóbbá tették a talajt és visszaszorították az értéktelen füveket úgy, hogy a *legelő teljesítőképessége közel 300%-al javult.*

Grasovsky: Vadpatak- és lecsapolás-tanulmányok 3 világ-részben. (Erosion and desiccation studies in three continents.) 203—210. old.

A szerző Nyugat- és Északafrikában, az Egyesült Államokban és Keleten több éven át tanulmányozta a vadpatak-szabályozás és kopármegkötés módozatait, valamint a víztelenítésnek az erdőgazdaságra gyakorolt hatását.

A közlemény 4 fejezetben (vadpatak-szabályozás, védőpászták, futóhomok-megkötés, kísérleti állomások) rövid összefoglalást ad a látottakról, azzal a végső következtetéssel, hogy a nem mezőgazdaságilag művelt területen a növénytakaró a vízmosás leghatásosabb ellenszere és *költséges műszaki berendezések csak magas kulturájú területek megvédésénél gazdaságosak.*

Osmatson: A Himalaya-vidék erdei madarai. (Forest birds of the Himalayas and submontane tract.) 221—235. old.

A rövid természetrajzi leírást azoknak a vidékeknek a fényképeivel egészíti ki, amelyeken az ismertetett madárfajok találhatóak.

Rayner: Talajjal vagy televénnyel végzett oltás csemetekertekben és ültetésekben. (The use of soil or humus inocula in nurseries and plantations.) 236—243. old.

Az oxfordi egyetem erdészeti intézetének a közreműködésével a birodalom egész területére kiterjedő és a gyakorlati erdőgazdaságok által beszolgáltatott adatokon alapuló tanulmány eredményeit ismerteti. Számos faj esetén a *mycorrhizában vagy egyéb gombákban bővelkedő földtrágyának a talajba való*

juttatása a csemeték növekvését feltűnő módon meggyorsította és ezért a szerző joggal követeli, hogy az erdészeti tudománynak és a kevésbé feltárt területe több figyelemben részesüljön.

Neilson: A tű-összeszővés fellépése Dél-Anglia fenyőin. (On the occurrence of needle fusion in pines in the south of England.) 224—46. old.

A betegséget* azelőtt csak Ausztráliában ismerték. A szerző adatai szerint Angliában a *Pinus radiata* és *P. contorta* nevű, idegenből betelepített fajokon észlelték.

Findlay: Néhány fafaj természetes ellenálló képessége. (The natural resistance to decay of some Empire timbers.) 249—259. old.

A szerző a birodalom különböző részein tenyésztő fafajokból készített próbadarabokat laboratóriumban mesterségesen fertőzte farontó gombákkal és 4, ill. 8 hónap után a próbadarabok száraz súlyában bekövetkezett veszteségből állapította meg a gombák pusztító hatását.

A részletes eredményeket két táblázat tartalmazza; ezeknek az adataiból közvetlenül megállapítható, hogy vasúti talpfa, vezető- vagy kerítésoszlop céljaira történő felhasználás esetén, milyen fafajoknál ajánlatos vagy szükséges telítést is alkalmazni.

QUARTERLY JOURNAL OF FORESTRY. 1939. 1. sz.

Witt: A diófák. (Walnuts.) 6—13. old.

Az East Malling-ban lévő kísérleti állomás vizsgálatainak eredményeit közli. A dió igen kedvelt gyümölcsfa Angliában is. Alanýul a közönséges- és feketediót használják, amelyek nemesítése szemzéssel és oltással, sőt mesterséges beporzással is történik.

A szerző behatóan ismerteti a tenyésztés módjait, az Angliában legjobban bevált fajtákat, valamint azokat, amelyek kísérletezés alatt állanak, sőt számbaveszi az erdőgazdasági vonatkozásokat is.

Törzs-nevelés szempontjából a közönséges dió „*Barrington Park*“ és „*Kasmir A.*“ nevű változatait ajánlja.

Warde—Aldam: A hazai bányafa. (Home-grown pit-props.) 14—15. old.

A szénbányák, erdőbirtokosok, fakereskedők, a vasút és általában az egész ország szempontjából egyaránt fontosnak tartja, hogy a bányafa-termelés fokozása céljából a kiritkult,

* Oka ismeretlen, az eddigi feltevések szerint bizonyos ásványi tápanyagok (bór!) hiánya okozná.

növedék nélküli, rontott erdők helyére fenyőfélék telepíttessenek és a gyérítésekre is nagyobb gond fordíttassék.

James: A fák villám-veszélye. (Lightning damage in trees.) 16—18. old.

Az 1932—35-ig terjedő időben gyűjtött adatok alapján megállapítja, hogy a villámveszély mértékét 1. a fák kora, 2. magassága, 3. csoportosulása, és 4. a kéreg minősége befolyásolja, míg a talaj hatására vonatkozólag eddig nem sikerült meggyőző adatokat szerezni.

REVUE DES EAUX ET FORETS. 1938. 12. sz.

François: A szavojai sarj- és középerdők jövője. (L'avenir des taillis de Savoie.) 980—990. old.

A két Savoja a fenyőszálerdők hazája. Mégis sok a lomb-sarj- és főként a középerdő olyan helyeken is, ahol a talajviszonyok s egyéb helyi körülmények a szálerdő-alakot tennék indokolttá. A szerző vidékenként részletesen kifejti a szálerdővé való átalakítás lehetőségeit és észszerű voltát, rámutat azonban azokra a nehézségekre is, amelyek a végrehajtást gátolják, vagy legalább is elodázzák. Ezek között legjelentősebb a kisbirtokos lakosság indokolatlan ellentállása, akadékoskodása.

Roux: A Pinus maritima Alsó-Bretagneban. (Le pin maritime en Basse-Bretagne.) 991—996. old.

A bretagne-i tengerparti futóhomok megkötését, valamint az ottani, régente nem művelt területeknek erdősítés útján történt hasznosítását ismerteti.

JOURNAL FORESTIER SUISSE. 1939. 1—2. sz.

Jaccard: Néhány szó a széndioxid asszimilációjáról. (A propos de l'assimilation du bioxyde de carbone.) 6—9. és 29—35. old.

Senki sem vitatja, hogy a szénnek a klorofilt által történő asszimilálásánál a leglényegesebb közreműködő tényező a világosság. Nagyon eltérők azonban a vélemények arra nézve, hogy ennek az egyszerű fizikai befolyásnak milyen a szerepe. Nem tudjuk, hogy a hosszabb vagy rövidebb fényhullámok gyakorolják-e az erősebb vegyi hatást, de a fény erősségének és színének hatását sem tisztázta még végérvényesen a kutatás. A szerző a tudomány eddigi eredményeit ismerteti s rámutat a még megoldatlan kérdések további tanulmányozásának szükségességére.

Darbellay: Megállapítások a símafenyővel kapcsolatban. (Constatations et reflexions sur le pin Weymouth.) 25—29. old.

A cikk a símafenyő svájci tenyésztésének előnyeiről számol be a termelt fatömeg mennyisége és minősége, illetőleg az elért pénzügyi eredmények alapján, és további erős felkarolását javasolja.

REVISTA PĂDURILOR. 1938. 12. sz.

Georgescu és Jonescu: Az erdőtenyészet felső határa a felső Jalcmica völgyében. (Studiu asupra limitei spre golul alpin in basinul superior al Ialomitei) 1075—1093 old.

A Bucsecs hegyvidékén végzett tanulmány eredményei:

1. Azonos kitettségű hegyoldalakon az erdőtenyészet határa a Kárpátokhoz közeledve mindinkább magasabbra megy fel. 2. Azonos kitettség esetén ott van magasabban az erdő felső határa, ahol a hegyoldal meredekebb. 3. Sziklásabb hegyoldalon magasabb a felső határ. 4. Sziklától mentes hegyvidéken a völgy alacsony részein jobban felmegy az erdő határa, de a magas hegyeken alacsonyabban marad, mint sziklás vidéken. 5. A lucfenyő és boróka-bokrokból álló sáv a hegylábánál szélesebb, mint a völgy mélyebb fekvésű helyein, míg az *Alnus viridis*-ből alakult ilyen sávnál ennek fordítottja észlelhető. 6. Olyan erdőkben, ahol a legeltetést is gyakorolják, az erdőtenyészet az északnak kitett hegyoldalakon megy fel a legmagasabbra.

Prodan: Szabványok a fa méretezéséhez és a fenyő fűrészeléséhez. (Norme pentru fasonarea lemnului de construcție si de cherestea de rășinoase.) 1101—1110. old.

A szerző a szabványosítás előnyeit fejtegeti és ismerteti a görögkeletl román egyház erdőgazdasága által ebben az irányban eddig végzett munkálatokat; majd részletesen felsorolja, hogy a szabványozásnak mire kell kiterjeszkedni.

Napi kérdések. A fa mint hadianyag. (Problemele zilei — Lemnul ca potențial de rășboiu.) 1125—1144. old.

Drâmbă, *Demetrescu* és *Moldovanu jun.* tárgyalják a szerkesztőség felhívása folytán a kérdést és azt vizsgálják, hogy hadianyag céljaira a mai romániai erdők milyen mértékben felelnek meg. Végül az erdészeti igazgatás részéről az ebből a szempontból szükségesnek és célszerűnek látszó intézkedésekre hívják fel a figyelmet.